

Екологічно чисті технології — ключ до безпечного економічного росту

3D-екологічна машина, декорована зеленою травою (режим доступу: <http://en.fotolia.com>)

Останнє оцінювання, проведене Європейським агентством з охорони довкілля, порушило багато питань у громадських та політичних колах, в першу чергу стосовно економічного росту, розширення ЄС та його сталого розвитку. Мішель Катіна — відповідальний з питань довкілля промислової політики у Європейській комісії, зазначає, що бізнес успішно знижує вплив на довкілля в умовах росту виробництва, проте необхідно підтримати ці починання, особливо щодо відходів та забруднення від транспорту.

Євроабстракти: Після останнього оцінювання Європейським агентством з охорони довкілля

Які покращення відбулися з того часу?

Мішель Катіна: До звіту увійшли три європейські регіони, в яких ситуація дуже відрізняється: Західна Європа, включно з ЄС, Центральна Європа та Східна Європа з Кавказом і центральною Азією. Існує чимало відмінностей між цими регіонами та секторами, але в цілому стан навколишнього середовища в Європі за останні десять років покращився. У Західній Європі стан довкілля найкращий не лише з огляду на високий рівень захисту навколишнього середовища, в

чому ЄС є світовим лідером, але також у перспективі покращення цих тенденцій. Це, безперечно, є наслідком впровадження політики захисту довкілля в ЄС, але також, і це є для нас особливо важливим тут у Enterprise DG, через те, що компанії впровадили природоохоронні норми у виробничий процес. Це означає, що такі покращення є сталими і незворотними.

Деякі люди занепокоєні тим, що з розширенням виробництва збільшиться вплив на природу. Ми отримали протилежні результати.

У деяких галузях промисловості ми спостерігали збільшення випуску продукції, яке супроводжувалось зменшенням впливу на навколишнє середовище, що отримало назву "відокремлення". Нещодавнє оцінювання конкурентоспроможності в обробній промисловості показало абсолютну відсутність залежності між збільшенням випуску продукції та викидами парникових газів, речовин, що забруднюють повітря, і рівнем споживання електроенергії.

Проте, я сказав би, що з просуванням далі на схід ситуація є менш задовільною. Країни Східної Європи розвиваються і впроваджують свої підходи до захисту довкілля, і ми бачили раціональні реформи в промисловості.

І це добра новина. Проте дуже часто рівень викидів знижується за рахунок розвитку технологій очищення відходів на кінцевому етапі виробництва, які, як нам відомо, не є екологічно раціональними. А в деяких країнах покращення екологічної ситуації зумовлене радше економічним спадом, ніж реформуванням промисловості, тож коли ці країни знову почнуть розвиватися, також зростатиме і рівень забруднення.

Які галузі викликають найбільше занепокоєння?

Спробую по черзі торкнутися усіх галузей і відзначити, де відбуваються позитивні зміни. Зменшився об'єм викидів у атмосферу, зокрема парникових газів, речовин, які виснажують озоновий шар, а також кислотних забруднювачів. Також спостерігається прогрес у всіх регіонах щодо якості питної води, завдяки зниженню рівня викидів не лише промисловістю, а й сільськогосподарським сектором. Також покращився захист біологічного різноманіття та зменшився рівень забруднення токсичними металами, такими як свинець, кадмій та ртуть.

Тепер щодо головних проблем. Перш за все, нас непокоїть утилізація відходів, оскільки уже впроваджені стратегії потребують посилення, але також і через те, що у більшості країн нових членів ЄС утилізація відходів зазвичай вирішується через сміттєзвалища. Тож потрібно ще чимало зробити, щоб прискорити впровадження еко-

Мішель Катіна, уродженець Франції, інженер та економіст за фахом.

Співпрацює з Європейською комісією з 1986 року. Займав посади економічного аналітика "досягнень внутрішнього ринку", керував підрозділом з питань інформаційного суспільства та інформаційних технологій. Очолює відділ з екологічних питань промислової політики Головного управління з питань підприємницької діяльності при ЄК (див. зокрема http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/ict/files/agenda_manufacturing_systems_15-11_en.pdf)

Публікується за матеріалами журналу "Euroabstracts" (переклад з англ. — Юрій Кошулан)

логічного спалення сміття з отриманням енергії, якщо це можливо, та повторним використанням матеріалів.

Іншою проблемою є *втрата ґрунтів внаслідок нанесення на них покриття*. Унаслідок розширення міських зон та транспортної інфраструктури виснажується чимало потенційно продуктивних сільськогосподарських земель.

Іншою сферою, де *не відбулось достатньо зрушень, є транспорт*. Незважаючи на підвищення його екологічної ефективності, все ще існує залежність між інтенсифікацією транспортних перевезень і рівнем викидів. Ми спостерігаємо різке зростання кількості транспортних засобів у Європі, що викликало істотне підвищення рівня забруднення. І остання проблема, про яку я хотів згадати, це *забруднення повітря у великих містах*, яка і надалі залишається невирішеною.

Сьогодні зміна клімату стала основною довгостроковою загрозою навколишньому середовищу. Чи достатньо робиться, щоб протидіяти глобальному потеплінню?

Моя відповідь: і так, і ні. Так, тому, що Європейський Союз сьогодні є світовим лідером у спробах побороти зміну клімату. Окрім існування власних стратегій та екологічних заходів країн-членів ЄС, Європейська Комісія, починаючи з 1991 року, прийняла багато законодавчих ініціатив у сфері регулювання клімату, зокрема розробила першу Екологічну стратегію з метою обмеження викидів двоокису вуглецю та вдосконалення енергоефективності. У червні 2000 року Комісія започаткувала Європейську програму з питань зміни клімату для того, щоб розробити та розвинути стратегію щодо впровадження Кіотського протоколу в ЄС. Вона визначає 42 можливі заходи.

І ні, оскільки для того, щоб ефективно протидіяти глобальним змінам клімату, заходи одного ЄС не будуть достатніми. Це глобальна проблема. Рішення США, країни, що викидає найбільше парникових газів, щодо не підтримання Кіотських рішень турбує як в екологічному плані, так і через те, що європейська промисловість зіткнеться з жорсткішим, ніж її конкуренти, екологічним законодавством.

Більш того, рівень викидів швидко зростає у країнах, що розвиваються. Китай займає друге місце з викидів двоокису вуглецю, і країни, що розвиваються, не мають зобов'язань щодо зниження викидів згідно з Кіотським протоколом.

Одним із найбільших викликів для нас буде впровадження схеми викупу квот з викидів двоокису вуглецю між енергозатратними компаніями на загальноєвропейському рівні. Проте, для того, щоб схема запрацювала з найбільшою ефективністю, ми повинні стежити за тим, щоб вона працювала у прагматичний та небюрократичний спосіб, максимально використовуючи гнучкість, яка надається Кіотським протоколом.

Слід пам'ятати, що з 1990 до 2001 року обробна промисловість країн ЄС знизилася викиди парникових газів на 17%, позбувшись водночас залежності кількості викидів від росту валової продукції. Проте сам по собі такий істотний прогрес у промисловості країн ЄС не буде досить ефективним. Внесок інших секторів, особливо транспорту, є конче необхідним, як і усвідомлення усіма європейцями необхідності раціонального енергоспоживання.

З якими конкретними викликами доведеться зіткнутися країнам, що вступають в ЄС?

Країни, які вступають в ЄС, перш за все повинні дотримуватись єдиної нормативної бази (*acquis communautaire*) стосовно екологічного законодавства, і водночас захищати конкурентоспроможність своїх компаній. Якщо ви звернете до цифр, то зрозумієте серйозність виклику. За даними Світового банку, їм доведеться витратити близько 100 мільярдів євро протягом десяти наступних років лише для того, щоб дотримуватись *acquis communautaire*, а ця сума співмірна з величиною спільного річного ВВП, який становить 400 мільярдів євро. Іншими словами, за наступне десятиліття їм доведеться витратити суму, що дорівнює чверті їх річного доходу, лише для того, щоб здійснювати інвестиції в інфраструктуру та дотримуватись положень *acquis communautaire*.

Вирішальними є правильний розподіл часу та вибір шляху. Якщо вони надто швидко витратять суму, вони послаблять свою конкурентоспроможність, і тому не зможуть завдяки зростанню забезпечити фінансові ресурси, необхідні для інвестування. Отже, це головний виклик для них.

Європа хоче економічного зростання, але також прагне йти шляхом сталого розвитку.

Як у реальності можна поєднати обидва пріоритети?

Я б не протиставляв економічне зростання та забруднення навколишнього середовища з двох причин. По-

перше, високий та стабільний економічний розвиток сам забезпечить основні додаткові ресурси для подолання тиску на довкілля. По суті, ми спостерігаємо позитивний зв'язок між розвитком країни та її екологічною ефективністю. Тож, коли ви на підйомі, ви можете виробляти більше продукції, але водночас — витратити більше грошей на захист довкілля. По-друге, ми спостерігаємо, що ринковий тиск, як з боку постачальника, так і від споживача, може змусити компанії інвестувати кошти в чистіші технології і зменшити ризик для навколишнього середовища.

Отже, ключем для уникнення протиставлення між економічним зростанням та забрудненням навколишнього середовища є перехід на екологічні технології. Якщо ви розробляєте та поширюєте ці технології, ви можете підвищувати конкурентоспроможність, зменшуючи водночас тиск на довкілля. Ми готуємо план дій зі сприяння розвитку екологічних технологій, який почнемо впроваджувати наприкінці цього року.

Звичайно, слід визнати, що в деяких випадках потрібно шукати компромісних рішень. Безпрограшні ситуації не існують усюди. Тому, коли ми розробляємо стратегічні ініціативи, які передбачають заходи на рівні ЄС, ми повинні знайти баланс між користю для навколишнього середовища від цих заходів та їхнім економічним впливом. І тут, як мені здається, ми досягли значного прогресу. Ми вирішили провадити контроль впливу всіх основних ініціатив, зокрема там, де існує необхідність такого компромісу.

Які зрушення ви хотіли б побачити?

У східних країнах, я сподіваюсь, ми побачимо розвиток та впровадження екологічних підходів і, безперечно, прогрес у вищезгаданих галузях, що викликають занепокоєння.

Що стосується Західної Європи, то ЄК підготувала зведення стосовно стратегії сталого розвитку для ЄС, у якому визначені чотири головні завдання. *По-перше*, потрібно знизити темпи кліматичних змін та збільшити частку екологічно чистої енергії. *По-друге*, слід вирішити проблему шкідливого впливу забрудненого повітря на здоров'я людей. *По-третє*, раціональніше використовувати природні ресурси і, *по-четверте*, удосконалити транспортну систему та використати земельних ресурсів. Тому я маю надію, що наступне оцінювання відмітить прогрес у цих сферах (*див. також <http://europa.eu.int/comm/environment/climat/eccp.htm>*).